

Тақризи

роҳбари илмӣ ба диссертатсияи унвонҷӯи кафедраи ҷомеашиносии МДТ Донишкадаи иқтисод ва савдои ДДТТ дар ш. Хучанд Бобозода Зебо Абдукарим дар мавзӯи “Шуури иқтисодӣ ва роҳҳои тақмили он дар ҷомеаи муосири Тоҷикистон ” (таҳлили фалсафӣ-иҷтимоӣ) барои дарёфти дараҷаи илмии номзоди илмҳои фалсафа аз рӯи ихтисоси 6.3.7 – фалсафаи иҷтимоӣ (илмҳои фалсафа)

Таҳқиқоти диссертатсионии Бобозода Зебо Абдукарим дар мавзӯи “**Шуури иқтисодӣ ва роҳҳои тақмили он дар ҷомеаи муосири Тоҷикистон**” дар кафедраи ҷомеашиносии Донишкадаи иқтисод ва савдои ДДТТ дар ш. Хучанд иҷро гардидааст.

Унвонҷӯ Бобозода З.А. соли 2018 факултети тичорат, фаъолияти гумрукӣ ва ҳуқуқи Донишкадаи мазкурро аз рӯи ихтисоси “Ҳуқуқи иқтисодӣ” хатм намуда, аз ҳамаи сол инҷониб ба сифати ассистенти кафедраи номбурда фаъолият мебарад. Дар давоми фаъолияти омӯзгорӣ ва унвонҷӯӣ ӯ худро ҳамчун корманди боинтизом, масъулиятшинос ва майл ба сӯи илму донишдошта муаррифӣ карда тавонист.

Мавзӯе, ки дар диссертатсия таҳқиқ мешавад, ба унвонҷӯ бо мақсади аз лиҳози таърихӣ, назариявӣ ва методологӣ асоснок намудани фарзияи дар шароити гузариш ба муносибатҳои нави иқтисодӣ, вусъати тамоюлоти интегратсия ва дифференциатсия дар сохтори иҷтимоии ҷомеа ва дар ин замина арзи вучуд намудани шаклҳои нави шуури ҷамъиятӣ – шуури иқтисодӣ пешниҳод гашта буд.

Бояд зикр кард, ки мавзӯи мазкур ба талаботи рамзи ихтисоси илмии 09.00.11. – фалсафаи иҷтимоӣ, ки аз ҷониби КОА назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон тасдиқ гардидааст, мутобиқ мебошад. Унвонҷӯ мундариҷаи диссертатсияро бо назардошти талаботҳо ба сохтор, пайдарҳамии мантиқии баёни мавзӯ ҷорӣ намуда, мазмун ва моҳияти онро зина ба зина мавриди таҳқиқу баррасӣ қарор дода тавонистааст.

Муҳим ва саривақтӣ будани мавзӯи тадқиқот қабл аз ҳама ба он вобаста аст, ки дар фалсафаи иҷтимоии ватанӣ муаммои шуури иқтисодӣ ҳамчун шакли шуури

ҷамъиятӣ то ҳол ба таври алоҳида мавриди тадқиқот қарор дода нашудааст. Дигар ин, ки дар афкори фалсафӣ масъалаи тағйирёбандагии шаклҳои шуури ҷамъиятӣ зери таъсири дигаргуниҳои куллии иҷтимоиву иқтисодӣ аз ҷумлаи муаммоҳои баҳсталаб мебошад. Муаллиф дар натиҷаи омӯзиши адабиёти фалсафӣ, таҳлилу муқоисаҳо муайян намудааст, ки тӯли солиёни дароз зери таъсири конъюнктураи сиёсӣ идеологӣ дар назарияи шуури ҷамъиятӣ, хусусан нисбати зухури шаклҳои нави шуури ҷамъиятӣ, қолабҳои анъанавӣ арзи вуҷуд намуданд, ки онҳо имконияти дарки воқеии маърифати тағйирёбандагии шуури ҷамъиятиро намероданд.

Ҳастии ҷамъиятӣ шуури ҷамъиятиро муайян менамояд – принсипи бунёдии фалсафаи иҷтимоиро ташкил медиҳад. Вобаста ба ин, унвончӯ таъкид намудааст, ки ҳастии иқтисодӣ қисми таркибии ҳастии ҷамъиятӣ буда, вай тибқи ҳадафҳои стратегии рушди ҷомеа ҳамеша дар ҳолати ташаккулёбӣ ва тақомул қарор дорад. Бо назардошти чунин ҳолат унвончӯ масъалагузори намудааст, ки оё тағйирёбиҳо дар ҳастии иқтисодӣ ба вуҷуд меояд, дар тафаккур ва шуури иқтисодӣ инъикос меёбад ё не? Тавре муаллифи диссертатсия зикр менамояд, ҷавоби мусбат ё манфӣ ҳоло ба моҳияти ин муаммо равшанӣ намерасозад. Чунин ҳолат аз як тараф ба мураккабии моҳият, дараҷа ва сохтори шуури иқтисодӣ вобаста бошад, аз тарафи дигар то ҳол аз ҷониби баъзе муҳаққиқон шуури иқтисодӣ ҳамчун шакли мустақили шуури ҷамъиятӣ эътироф нагаштааст. Аз ин лиҳоз, таҳлили назариявӣ методологӣ ва асоснокгардонии шуури иқтисодӣ ҳамчун шакли алоҳидаи шуури ҷамъиятӣ яке аз мавзӯҳои муҳими фалсафаи иҷтимоии муосир маҳсуб меёбад.

Дар ин робита унвончӯ бо мақсади таҳлили фалсафӣ-иҷтимоии мавзӯи мазкур **объект ва предмети таҳқиқотро** ба таври мушаххас муайян намуда, дар назди худ мақсад ва вазифаҳои асосӣ мегузорад ва онҳоро дар диссертатсия пайи ҳам муваффақона ҳал намудааст, ки ин аз арзишмандии таҳқиқот дарак медиҳад.

Унвончӯ Бобоева З.А. **сатҳи коркарди мавзӯро** омӯхта, саҳми муҳаққиқони хориҷиву ватаниро дар пажӯҳиши муаммои мазкур муайян намуда, хулоса намудааст, ки дар фалсафаи муосири тоҷик доир ба муаммои шуури иқтисодӣ ҳамчун шакли мустақили шуури ҷамъиятӣ ягон таҳқиқоти диссертатсионӣ гузаронида нашудааст.

Мақсади таҳқиқот мавриди таҳлили иҷтимоӣ - фалсафӣ қарор додани шуури иқтисодӣ ва роҳҳои тақмили он дар ҷомеаи муосири Тоҷикистон муайян гаштааст.

Ба андешаи мо, **навгони асосии кори илмӣ Бобоева З.А.** дар гузориши масъала мебошад, зеро тадқиқоти мазкур аввалин кӯшишест, ки дар он моҳият ва таркиби мураккаби шуури иқтисодӣ баррасӣ гашта, вай ҳамчун шакли шуури ҷамъиятӣ асоснок карда шудааст. Дар ин маврид, муаллифи диссертатсия ба концепсияи тағйирпазирии алоқамандии диалектикӣ ҳасти ҷамъиятӣ ва шуури ҷамъиятӣ таъна намура, ҳуҷҷа ва натиҷабардорӣ намурааст, ки дар раванди гузариш ба муносибатҳои иқтисодӣ бозоргонӣ зербино ва рӯбинои ҷомеа тағйир ёфта, дар сохтори иҷтимоӣ он ҷараёни интегратсия ва дифференциатсияи иҷтимоӣ сурат мегирад, ки он падидаҳои иҷтимоӣ-иқтисодӣ нава ба мисли соҳибдорӣ, муносибати молу мулкӣ, тақсимот, муҳофизат, кооператсия, идоракунии (менеджмент), сармоядориро ба миён овард. Диссертант андеша баён менамояд, ки ба назари аввал падидаҳои мазкур мафҳумҳои соф иқтисодӣ буда, аз доираи маърифати фалсафӣ берун мебошанд. Аммо, таърифи онҳо муайян менамояд, таърифи бунёди иқтисодӣ-и милли дар даври соҳибистиклолӣ собит менамояд, ки таъкикули муносибатҳои нави иҷтимоӣ-иқтисодӣ дар заминаи падидаҳои дар боло зикрнамуда, мураккаб ва зиддиятнок буда, муваффақона таъкикул ёфтани онҳо ба сатҳи эҳсос, идрок, дониш, таъриба, тафаккури эҷодӣ, ҷаҳонбинии илмӣ, омилҳои ангишидиҳанда (мотиватсия) ва психологияи субъектҳои хоҷагидорӣ, ки дар маҷмӯъ онҳоро дар илми фалсафаи иҷтимоӣ-иқтисодӣ бо мафҳуми **шуури иқтисодӣ** ифода менамоянд, воҷаба мебошанд.

Аҳамияти назариявӣ ва илмӣ амалии таҳқиқоти ба сомон расонидаи Бобоева З.А. дар он аст, ки ӯ дар заминаи афкори файласуфони пешин ва муосир дар бораи таърихи таъкикули тасаввурот дар бораи шуури иқтисодӣ, моҳият ва таркиби он ба сомон расонида шуда, барои тақмили шуури иқтисодӣ ҳамчун падидаи шуури ҷамъиятӣ дар шароити бунёди иқтисодӣ-и милли аз аҳамият холи нест. Пеш аз ҳама, ба фикри мо, аҳамияти илмӣ назариявии тадқиқоти мазкур барои ҷомеаи муосири Тоҷикистон аз он иборат аст, ки дар он муҳимтарин унсурҳои шуури иқтисодӣ: эҳсос, идрок ва тасаввуроти падидаҳои иқтисодӣ, тафаккури

иктисодӣ, донишу таҷриба, тарзу усул, маҳорату малакаҳо, анъанаҳои хоҷагидорӣ ва дар маҷмӯъ баландбардории нақши инсон дар рушди иқтисодӣ мавриди таҳлили иҷтимоӣ-фалсафӣ қарор дода шудааст, ҳулосаву натиҷабардориҳо қарда шудааст.

Шиносоӣ бо диссертатсия имконият медиҳад зикр намоем, ки **заминаи методологии** рисоларо усулҳои сохторгарой-функционалӣ, системавӣ, институтсионалӣ ва принсипҳои диалектика ва синергетика ҳамчун дастгоҳи маърифати падидаҳои мураккаби маънавӣ ва иҷтимоиву иқтисодӣ дар ҷомеаи муосири Тоҷикистон ташкил медиҳанд.

Саҳми шахсии унвонҷӯи дарёфти дараҷаи илмӣ дар интиҳоби мавзӯъ, муайян намудани мақсад ва вазифаҳои таҳқиқот, объект ва предмети таҳқиқот, гузоштани масъалаи асосии таҳқиқот, коркард ва тавзеҳи маводҳои бадастомада, муайян намудани сарчашмаҳои назариявӣ ва интиҳоби методологияи таҳқиқот, пешниҳод намудани ҳулосаву тавсияҳо ифода меёбад.

Тавре тақризи диссертатсия собит менамояд, **дараҷаи эътимоднокии натиҷаҳо** аз дақиқ будани маълумоти истифодашудаи муаллиф ва ҳаҷми мутаносиби маводи илмӣ-таҳқиқотии диссертатсия, инчунин коркарди натиҷаҳои таҳқиқот ва интишороти илмии докталаб бармеояд. Эътимодноқӣ ва саҳеҳияти натиҷаҳои илмии ба даст омада бо заминаи омӯзиши ҳамаҷонибаи шумораи зиёди сарчашмаҳои илман асоснокгардида, бо усули муносибати муназзам, инчунин бо таҳлили шароитҳои объекти таҳқиқот, маҷмӯи методҳои умумии илмӣ ва соҳавӣ муайян мегардад.

Асосҳои назариявӣ ва методологӣ ва ҳулосаву тавсияҳое, ки дар диссертатсия ҷой доранд, натиҷаи таҳқиқоти мустақилонаи унвонҷӯ мебошанд. Ҳамаҷо ва ҳулосаҳои баровардаи таҳқиқот метавонанд ҳамчун заминаи методологӣ дар ҷусторҳои минбаъдаи илмӣ хизмат намоянд.

Ҳамин тариқ, Бобозода З.А. аз уҳдаи вазифаҳои гузошташуда баромада тавонистааст ва диссертатсияи ӯ таҳқиқоти баохиррасида, дорои сохтори мантиқӣ, навгонии илмӣ буда, аз аҳаммияти назариявӣ ва амалӣ холи нест, зеро тадқиқоти мазкур тасаввуроти моро оид ба сохтори мураккаби шуури ҷамъиятӣ, аз ҷумла дар шароити гузариш ба муносибатҳои иқтисодӣ бозорӣ арзи вуҷуд намудани шуури иқтисодӣ васеъ гардонид, барои тадқиқотҳои оянда замина мегузорад.

Диссертатсияи Бобозода Зебо Абдукарим дар мавзӯи **“Шуури иқтисодӣ ва роҳҳои тақмили он дар ҷомеаи муосири Тоҷикистон”** (таҳлили фалсафӣ - иҷтимоӣ) ба талаботҳое, ки дар Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи Низомномаи шӯрои диссертатсионӣ, Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ, Тартиби додани унвонҳои илмӣ ва Тартиби бақайдгирии давлатии диссертатсияҳои ҳимояшуда», ки аз 30 июни соли 2021, № 267 ва тибқи талаботҳои Дастуруламал оид ба тартиби барасмиятдарории диссертатсия ва автореферати диссертатсия, ки бо қарори Раёсати КОА –и назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 31 март соли 2022, №3 тасдиқ шудааст, ҷавобгӯ буда, барои баррасии минбаъда ва дифоъ тавсия карда мешавад.

Доктори илмҳои фалсафа, профессори
кафедраи ҷомеашиносии ДИС ДДТТ:

Солиҷонов Р.

Реквизитҳо: Индекс: 735700. Ҷумҳурии Тоҷикистон.

ш. Хуҷанд, кӯчаи Исмоил Сомонӣ, 169.

Почтаи электронии роҳбари илмӣ:

E-mail: Filosof_doctor@mail.ru

тел. мобилӣ: 92 -701 -78 -95

Имзои профессор Солиҷонов Р -ро тасдиқ менамоям.

Мудири шуъбаи кадрҳо ва корҳои махсус, Усмонзода Ш.У.

12.02.2026